

Gennem Mayas slør

Af Carsten Ploug Olsen

Forsøg på en indledning

Jeg ved, at allerede ved det første ord i denne bog, som jeg har besluttet skal være en roman, indskrænkes de mulige fortsættelser fra uendelige til endeligt. Og som sådan er den allerede mislykket. Jeg ville så gerne udtrykke det uendeliges, dvs livets, levende stilhed.

Men dét lader sig altså ikke gøre; vi må nøjes med det næstbedste, det endelige, dvs døden.

Nu kan man indvende, at det første ord, "jeg", er yderligere tvivlsomt; for hvem er "jeg"? Er det mig, som skriver disse ord, foreløbig som det synes ganske planløst, eller må jeg trække på læserens allerede prøvede tålmodighed, idet jeg frit opfinder et "jeg", som man så må tage til takke med de næste sider?

Burde jeg ikke hellere have begyndt med et andet ord, fx "vi" eller "koen" - men der var det igen, dette "jeg". Jeg må sige, at jeg er allerede temmelig desorienteret over denne leg med identiteter; hvad må så ikke min læser tænke eller føle på dette tidlige sted i romanen?

Godt. Selv om det altså ikke længere (uden at kræve en helt urimelig velvilje) kan kaldes begyndelsen, og selv om mulighederne allerede her er stærkt begrænsede, alt for begrænsede i forhold til ærindet, vil jeg sige, at denne roman handler om at finde det, nogle har kaldt de vises sten; dvs at finde (og derpå sælge ganske skamløst) evig ungdom; dvs standse tiden enten lokalt i et enkelt individ (fx i "jeg") eller universelt. Jeg vil standse tiden.

Eller vil jeg? Allerede ved at tænke tanken hober indvendingerne sig op: For er det ikke temmelig dumt, og ikke spor vist, at ville standse tiden; dvs dø? Sådan helt frivilligt? Ligeftrem søge døden? Men er det ikke det, vi gør hele tiden – i vor angst? Det er som om, at lige siden Mennesket tænkte sin første, selvstændige tanke, har vi skreget mod en mur: Kære Gud, jeg er bange, jeg vil ikke dø, dræb mig?

Må vi ikke bare acceptere den, døden? Men hvordan? Spørgsmålet er: Hvad er døden? Hvordan kan vi få et nogenlunde sikkert svar? Er døden en ven eller en fjende? Hvordan udforske den? Burde jeg ikke i stedet for at hengive mig til disse halvt ængstelige, halvt håbefulde spekulationer, hellere fx uddanne mig til læge eller sygeplejerske og søge arbejde blandt døende?

Problemet er, at de døende ikke er det, jeg søger, nemlig døde, men stadig levende.

Jeg søger en transcendens.

Er ikke allerede det faktum, at jeg nu skriver et nyt ord (for ikke at sige flere) et bevis på min status af levende og ikke død?

I denne verden blander det levende og det dødes sig med hinanden. Livet og døden. Men præcis hvor går grænsen, ved hvilket punkt? Måske er det snarere dét, jeg skulle prøve at finde?

Nu siger jeg "punkt", men er det ikke snarere en overgang; billedligt en bro? Jeg står altså her ved overgangen, og skriger mod muren. Hvad er der på den anden side? Gud? Ingenting?

Er dette overhovedet en opgave for tanken? Ligger transcendensen her? Kan vi efterspore Gud eller dette gådefulde Intet ved ren tænkning? Eller må vi give Immanuel Kant ret og sige, at dette ikke lader sig gøre?

Må vi ikke erkende, at for den menneskelige tanke synes alt at kunne være tilfældet? Er vi således ikke henvist til kaos?

Eller er det muligt at tage springet fra kaos til orden; kan tanken transcendere sig selv; findes der sikker viden eller er alt kaos, uorden, forvirring?

Kan det ikke være, at dette tvivlsomme udgangspunkt (alt kan være tilfældet) skyldes en medfødt defekt ved tanken, ved menneskets mentale øjne, så at alt synes uordentligt, et urdyb af fundamental og principiel uvidenhed, et Intet?

Målet med denne roman skulle vel så hellere være at rekonstruere René Descartes' vision, da han lå inde som soldat, og havde dette gudesyn, som han dog ikke formåede at formidle videre, men fortabte sig i eksempler på resultater af dette syn.

Kort sagt: Hvad så René?

"Vi søger i dybet den faste grund" står der over indgangspartiet til Aarhus Universitet. Og dette er den vestlige kulturs inderste stræben og kerne.

Hvad så René?

Hvordan får vi, om muligt, fast grund under fødderne? Det forekommer mig, at hvis det skulle lykkes at komme til blot én sikker erkendelse, vil al anden viden, som mulighed, følge.

Vi vil altså forsøge at tage de fejlkonstruerede, mentale briller af og for første gang i den vestlige kulturs, måske i hele menneskehedens, historie se hvordan verden, virkeligheden, livet virkelig ser ud.

Vi vil med andre ord forsøge at gå gennem Mayas slør.

Så her er jeg; mentalt ligger jeg i vand; jeg vil prøve at sætte fødderne ned, og se, om kysten er nær, og der er grund under mig, eller om jeg er på det åbne hav og vil drukne. Kan jeg rejse mig og se - eller vil jeg synke tilbunds? Her har den vestlige kultur ligget i århundreder eller årtusinder – midt mellem håb og angst. Kun én har forsøgt at rejse sig, og det var René. Jeg tror, at det faktisk lykkedes ham, og alene dét giver mig mod. Oh, Vest, rejs dig eller dø.

Det er en tidlig mandag morgen. Et højtryk har lagt sig over Danmark, men det er gråt og mørkt. Januar. Jeg står for foden af en 400 år gammel tanke, tænkt én gang; ved den vil den vestlige kultur rejse sig eller falde.

Hvad så René?

(Hvis der her følger en fortsættelse, en begyndelse, har jeg fundet den faste grund; hvis ikke er jeg druknet).

Udgangspunktet

Tanken og viljen

Det er den 10. november 1619. René har tilsluttet sig Maximilian af Bayerns hær, som ligger i vinterkvarter et sted i Sydtyskland. Pludselig har han en åbenbaring. Han ved, at det han ser, kan bidrage kolossalt til den menneskelige erkendelse og viden.

Men desværre undlader han at beskrive det han ser. I de følgende år giver han nogle eksempler på den erkendelse, der følger af det, han så. Han forsøger bl. a. at indkredse primtallenes natur; den gamle matematiker.

Men selve oplevelsen? Hvad så han? Et gæt: To lysende søjler imellem hvilke man ser et menneske. Hvorfor har han ikke beskrevet sin oplevelse præcist? Hvorfor nøjes han med denne substansindkredsende logik, som ikke gør os meget klogere?

Måske fordi oplevelsen har været uklar for ham. Når guderne taler, skærer de ikke tingene ud i pap. Man får udleveret et garnnøgle, substansen; man skal selv strikke trøjen.

Men René var på sporet. Af noget vigtigt. Meget vigtigt. Det han havde var en kulturskabende vision. Den faste grund. Orden.

Han kredser om det. Også i sin berømte sætning; Jeg tænker, altså er jeg. Men det er kun halvdelen eller mindre. Der hører mere til. Meget mere.

Den faste grund i det urdyb, der altid har ligget foran den menneskelige tanke er – tanken og viljen. Deres eksistens og lovene for deres forbindelse. Og hvad de kan udrette sammen. Deres produkter, resultater. Deres børn. Skabelsen.

Er tanken og viljens eksistens sikker viden? Kan de ikke blot være illusioner?

Alene disse ord er beviser på eksempler på en tanke og en viljeshandling. Jeg overvejer tankens mulige realitet, og nedskriver mine overvejelser. Eksempler.

At udgrunde selve tanken og viljens inderste natur ligger uden for min formåen. Men måske behøver man heller ikke det for at bevise, at de eksisterer. At jeg overvejer deres mulige eksistens, og skriver disse ord, beviser, at jeg har en (nogle vil tvivle) virksom tanke og vilje. For mig er tanken og viljens realitet derfor sikker viden, ligesom det sikkert vil være for alle, der læser disse ord.

Men der er mere end det, og det var sikkert også dét, René så for nu så mange år siden. Meget mere.

For hvis udgangspunktet for tænkningen er tanken og viljens realitet, hvad følger så deraf? Hvad er deres forbindelse? Hvad kan de sammen udrette; hvad kan vi skabe af erkendelse deraf? Kan vi måske lære videnskabeligt at tænke på en helt ny måde ud fra denne begyndelse, dette udgangspunkt for tænkning og videnskab, som synes sikker?

Jeg tror, at det var dét, der var kernen i Renés vision. Rundt omkring ham har soldaterkammeraterne måske sunget, spist, bøvset eller sovet. Men René var vågen. Jeg skal prøve selv at holde mig vågen i det følgende og håber på, at læseren vil gøre det samme.

Æg og sæd – befrugtning

René lå altså i vinterkvarter der et sted i Tyskland. Det er under den såkaldte Lille Istid; måske har det været koldt, måske lå der sne på jorden.

Pludselig denne vision. To søjler og et menneske – og...et lyn? Var det lynet, der henrykkede ham så meget? Bragte ham i ekstase?

Når jeg overvejer et problem, når jeg tænker, prøver jeg først at optage problemet i min tanke. Det er ikke nødvendigt at danne ord, at formulere problemet. Også den ordløse tanke, tanken uden ord, findes. Men allerede ved at jeg beslutter at overveje problemet, træder viljen til – med sit lyn. Sit befrugtende lyn. Sin energi. Sin sæd.

Først en stilhed, en levende stilhed, som før enhver skabelse – så – i samme nu – mødes tanke og vilje i en fælles bestræbelse. Tanken begynder at arbejde, når viljen synger sit: Der blive lys! Ægget og sæden. Dybet og lyset. Skjoldet og sværdet. Tanken og viljen. Tanken befrugtes af viljen og føder – tanker. Og sammen føder de handlinger. Tanken og viljen mødes – i det gode eller det onde eller i blandinger af disse – og resultatet er en skabelse – en handling. Eller en ny tanke. Eller begge dele.

Var dette begyndelsen på Renés vision? Var det det, han så?

Er tanken og viljen evige eller dødelige?

Et sted i Tyskland havde René sin vision, sin, tør jeg godt sige, åbenbaring. Med ét har han begrebet – noget. Det har stået lysende klart for ham. Men p. gr. a. åbenbaringers natur som ordløse tanker og billeder har han selv skullet fylde

ordene på. Skulle selv rulle garnnøglet ud.

Og derfor brugte René resten af sit liv på at strikke.

Gang på gang er der løbet en maske – gang på gang har han måttet trevle op igen.

Desværre blev han ikke gammel nok til at blive færdig med sin trøje; den trøje der virkelig kunne have varmet ham i denne kolde verden.

Men jeg tror aldrig, at han glemte ilden fra visionen. Varmen da verden begyndte.

Lad mig nu bruge udgangspunktet – tanken og viljens eksistens og realitet – på et problem, som har optaget den menneskelige tænkning i årtusinder; her let omskrevet: Tanken og viljens mulige udødelighed. Med andre ord: Sjælens eller måske rettere åndens mulige udødelighed.

Min vilje lyner mod min tanke, som indoptager problemet.

Viljen angiver retningen for tankens arbejde.

Det står hurtigt klart, at jeg må undersøge begrebet tid nærmere. Hvad er tid?

Tid er et udtryk for begivenhedernes rækkefølge. Dette er der vist enighed om. Men hvad sætter begivenhederne i gang? Det gør handlinger. Og handlinger skabes af viljen efter (måske) et forudgående tankearbejde. Dvs tiden skabes af tanke og vilje.

Men derfor må tiden som begreb og fænomen være underordnet tanke og vilje – dvs tanke og vilje er som udgangspunkt hævet over tiden – de, ånden, er evige; udødelige.

Her er altså et eksempel på ny erkendelse skabt ud fra, som det synes, det sikre udgangspunkt om tanken og viljens realitet og gensidige befrugtning.

Findes Gud?

Et andet eksempel: Siden de jordiske tiders morgen eller måske rettere; siden civilisationens begyndelse har mennesket søgt svar på spørgsmålet: Findes der en Gud eller ej? Til en vis grad kan man sige, at al civilisation begynder med dette spørgsmål, og civilisationerne skabes, grundlægges ud fra de forskellige svar mennesker til alle tider har givet på dette spørgsmål.

Findes Gud? Findes der en total ånd, en total, alvidende tanke og en total, almægtig vilje?

For at kunne besvare dette spørgsmål må det undersøges, hvorledes tanke og vilje skabes. Kort: Hvordan ånd skabes. Dvs findes der en – selv uskabt – ånd, der har skabt min og alles tanke og vilje, ånd? Findes der en første begyndelse, en årsag til al ånd, eller skaber vi hinanden ved seksuel forening?

Det står hurtigt klart, at for at skabe tanke og vilje kræves tanke og vilje. For at skabe generelt kræves tanke og vilje, ånd. Dvs skabelse af ånd må være bevidst.

Når to mennesker har sex, kan det være en meget bevidst handling fra begge sider. Men bevidstheden drejer sig næppe om skabelse af ånd. Dvs vi leder nok forgæves efter åndens skaber i den seksuelle forening.

Desuden er det, der kan undfanges ved sex et dødeligt legeme, og tanke og vilje er, som vi allerede har set, udødelige.

Tanke og vilje, ånd skabes ud fra et totalkendskab til disse to urfænomener. Og dette totalkendskab kan kun ét væsen have; nemlig den der ejer en total, alvidende Tanke, der befrugtes af en total, almægtig Vilje; med andre ord: Gud.

Selv om jeg er nok så klog, vil jeg dog ikke kalde mig selv alvidende, og selv om jeg formår nok så meget, vil jeg dog ikke kalde mig selv almægtig. Min tanke og vilje er begrænsede.

Skabt min egen tanke og vilje har jeg heller ikke. Alligevel har jeg jo indrømmet (trods rygter om det modsatte), at jeg *har* både tanke og vilje. Disse må altså være skabt af et væsen, der ved og kan mere end mig, et væsen, der formår at skabe disse (evige) fænomener bevidst, ud fra Tanke og Vilje, en total Tanke og en total Vilje: Gud.

Det er ikke så sært, at René selv beskrev sin ekstase ved visionen som religiøs.

Materien og døden

En novemberdag i 1619 havde René sin vision. Nu er det januar. Vinter. Jeg føler en varme for den gamle, taktsomme soldat. Visselig var han ikke født til at dræbe men til at – skabe. En civilisation.

Et tredje eksempel på ny erkendelse ud fra udgangspunktet om tanken og viljens realitet: Vi så at tanke og vilje er evige udødelige. Har det evige en (evig) form? En (evig) iklædning? Kort: Har tanke og vilje en (evig) iklædning, et (evigt) legeme? Er dette eventuelle evige legeme skabt af en evig substans, en evig materie? Et evigt stof?

Det står klart, at denne verdens materie, denne verdens stof hovedsageligt er forgængeligt. Alt fødes, lever og dør så. Eller: Alt omdannes i ikke-evige former for stoffets fremtræden.

Nyere astrofysik eller kosmologi har godtgjort, at alt kendt stof engang om evigheder vil være tilintetgjort. Denne verden er forgængelig.

Alligevel er der, som vi har set, noget evigt i den – nemlig tanke og vilje.

Tanke og vilje er i vor verden iklædt et dødeligt, et forgængeligt legeme. Må da ikke tanke og vilje engang, når vi dør, eftersom de er evige, vende tilbage til en evig verden? Må døden da ikke blot kaldes et skift i dimension?

For at kunne afgrænse de enkelte tanker og viljer i den evige verden, må de have en ydre, evig form. Eller smelter alle tanker og viljer ved døden atter sammen med den totale Tanke og den totale Vilje? Opgår alt da atter i Gud?

Nej. For dette ville være åndens, personlighedens død. Den individuelle tanke og viljes død.

Accepterer man Guds eksistens og anerkender Gud som åndens skaber, den individuelle, personlige tanke og viljes Skaber og Fader, tror vi også nok, at vi har modtaget vor evige ånd – for evigt.

Og derfor må vi i den næste dimension også have et evigt legeme.

Men det evige legeme må være skabt af en evig materie, et evigt stof. Kalder vi dette stof, der altså har en evig fastholdnings- og vedhængsevne til tanke og vilje, tanken og viljens evige iklædning, evighedslegemet, kalder vi dette stof for det gode modsat denne verdens forgængelige stof, som vi kan kalde det onde (i den udstrækning vi mener, at livet er godt og døden dog ond), må vi altså erkende, at der udover denne verdens forgængelige, ikke evige stof, materie findes et evigt stof, en evig materie.

Ud fra simpel atomfysik erkendes det, at jo større masse en partikel eller atom har, jo mere ustabil er det. Dvs jo mere masse, jo mere forgængeligt.

Derfor må det evige stof findes i den anden ende af skalaen; ved mindre og mindre partikler med mindre og mindre masse (eventuelt negativ masse – men dét er en definitionssag).

Denne verden er skabt eller består af den forgængelige materie, det onde, vi kan også kalde det mørket. Mens den næste verden er skabt af den evige materie, det gode; lad os kalde det lyset.

Men – for at vende tilbage til altings mulige opgåen i Gud ved døden; tanken og viljen kendetegnes bl. a. ved at være *personlige*. Det giver næppe mening at sige, at mine tanker ikke er mine, og at mine handlinger ikke skyldes mig. Personligheden, tanken og viljen, ånden er evig. Skulle da den evige Skaber skabe dødeligt liv? Skulle vor tanke og vilje der i sig selv er evige kun være givet for en tid?

Må vi ikke acceptere tanken om det evige, personlige liv, baseret på en evig tanke og vilje. Jeg synes det.

(At tanken og viljen i denne verden er iklædt et dødeligt legeme er der gjort nøje rede for i værket, "Vandrer mod Lyset!" (udgivet ved Michael Agerskov))

Konklusion: Døden er et skift i dimension fra den forgængelige til den evige verden. Disse to verdener består af fundamentalt forskelligt stof, det onde, mørket, og det gode, lyset. Overgangen mellem de to verdener forskellige materier må antages at ske ved overgangsformer for stof, materie.

Metoden

Tænkningsens væsen

Indtil nu har jeg kun beskrevet det der synes at være et sikkert *udgangspunkt* for erkendelse. Men – kernen i Renés vision er jeg ikke kommet til endnu.

Hvad så han? Hvad var kernen? Hvad var det præcist, der henrykkede ham sådan?

Det var metoden. Erkendelsesmetoden. En metode der kan bruges på et hvilket som helst problem. Det han så var – tænkningsens væsen.

Veksel

Tænkningsens væsen.

Vi skal her igen bruge udgangspunktet, tanken og viljen, som vi har erkendt findes, er realiteter.

Et problem, fx et videnskabeligt problem, søges løst af tanke og vilje i fællesskab ved at de i første omgang mødes i en fælles beslutning om at søge at løse problemet.

Det næste der sker er, at viljen søger at holde tanken fast ved problemet samtidig med at den søger at udstikke den retning, tanken skal søge i.

Tanken derimod søger at omslutte problemet, emnet, spørgsmålet og dette hjælper viljen med til idet den også søger at vise retningen for denne tankeomslutning. Sagt med jævne ord: Hvor og hvori består problemet? Dette er tanken og viljens sag i fællesskab.

Først nærmer tanken sig måske problemet lidt tøvende. Men viljen søger bestandig at holde den fast, give den mod og ny energi.

En lykkelig problemløsning fås når tanken, understøttet af viljens retningsvisende evne, har omsluttet problemet eller spørgsmålet helt. Da gennemlyses problemet fuldstændig for tanken – mennesket kommer til klarhed over det spørgsmål det søgte at løse, en ny erkendelse er skabt ved tanken og viljens ping-pong spil, ved den her beskrevne vekselvirkning mellem tanke og vilje. Erkendelsen "glider ind i tanken" uden modstand (hvis erkendelsen er fuldstændig og sand) – tanken har hævet sig over problemet, som den nu overskuer helt. Både problemet og problemets løsning.

Løses problemet ikke med det samme, eller er der indre eller ydre modstand mod problemets løsning, vil, når først beslutningen om at søge at løse problemet er taget, tanken kredse om problemet; dette kan opleves som en mental uro.

Viljen viger måske tilbage for at søge at løse problemet (et eksempel på indre modstand), selv om tanken og viljen egentlig sammen har besluttet at søge at løse det. Problemet kan vise sig større end man først troede osv; viljen vakler; måske beslutter tanken og viljen sammen at opgive at løse problemet, hvilket kan give mennesket en følelse af utilfredshed eller opgiveness, måske resignation.

Men senere – evt år senere – kan tanken og viljen, mennesket genoptage forsøget på at løse et givent problem eller spørgsmål. Løses problemet endelig vil det give mennesket en følelse af glæde og fred – i samme grad som problemets omfang og vigtighed for den enkelte.

Jeg tror, at det var dét, René så dengang for så længe siden. En vision. En verden. Det hele begynder med tanke og vilje. To søjler, et menneske, og et eller flere lyn. Verden er varm. Verden vågner.